

METODOLOŠKO POJASNILO

Tanja Vasle

TURISTIČNA POTOVANJA DOMAČEGA PREBIVALSTVA

To metodološko pojasnilo se nanaša na objavljanje podatkov:

- Turistična potovanja domačega prebivalstva, Slovenija, četrletno (Prva objava)
- Turistična potovanja domačega prebivalstva, Slovenija, letno (Prva objava)

Marec 2024

Kazalo

1	NAMEN.....	3
2	PRAVNI OKVIR.....	3
3	ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI.....	3
4	IZBOR ENOT OPAZOVANJA.....	4
5	ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV.....	4
6	DEFINICIJE.....	5
7	POJASNILA.....	7
8	OBJAVLJANJE PODATKOV.....	9
9	REVIDIRANJE PODATKOV.....	9
10	DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA.....	10

1 NAMEN

Namen objave podatkov je prikazati značilnosti turističnih potovanj prebivalcev Slovenije, poslovnih in zasebnih: zakaj, kdaj, kam, za koliko časa, kako nekateri ljudje potujejo in koliko denarja porabijo za ta namen in zakaj se nekateri nikoli ne odpravijo na zasebno potovanje.

Ključne statistike so:

- število prebivalcev, ki so se/se niso odpravili na turistično potovanje,
- število turističnih potovanj,
- število prenočitev,
- povprečno število prenočitev,
- povprečni izdatki na turista na prenočitev,
- število prebivalcev, ki so se/se niso odpravili na enodnevni izlet v tujino,
- število enodnevnih izletov v tujino,
- povprečni izdatki na osebo na enodnevnem izletu v tujino.

2 PRAVNI OKVIR

- [Letni program statističnih raziskovanj \(LPSR\)](#)
- [Zakon o državni statistiki \(Uradni list RS, št. 45/95 in 9/01\)](#)
- [Uredba \(EU\) št. 692/2011 Evropskega parlamenta in Sveta \(CELEX: 32011R0692\).](#)

3 ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI

Enote, ki jih opisujejo objavljeni podatki, so:

- prebivalec Slovenije, ki se je udeležil vsaj enega turističnega potovanja (1)
- prebivalec Slovenije, ki se ni udeležil nobenega zasebnega potovanja (2)
- turistično potovanje (3)
- enodnevni izlet (4)

Število prebivalcev Slovenije, ki so se udeležili turističnih potovanj (1), je prikazano po spolu, starosti, izobrazbi, zaposlitvenem statusu udeležencev, po mesečnem neto dohodku na člana gospodinjstva, po stopnji urbanizacije okolja, v katerem bivajo, in po številu potovanj, ki so se jih udeležili.

Število prebivalcev Slovenije, ki se niso udeležili zasebnih potovanj (2), je prikazano po najpomembnejšem razlogu za neodhod (po spolu, starosti, izobrazbi, zaposlitvenem statusu teh oseb, po mesečnem neto dohodku na člana gospodinjstva in po stopnji urbanizacije okolja, v katerem bivajo).

Število turističnih potovanj (3) je prikazano po značilnostih potovanj: po destinacijah potovanj (Slovenija, tujina) in po spolu turistov. Zasebna potovanja

so prikazana tudi po starosti turistov, po prevoznih sredstvih, nastanitvenih objektih, ciljnih državah potovanja in glavnih razlogih za potovanje.

Število enodnevnih izletov (4) je prikazano po vrstah izletov in po državah, v katerih je potekal izlet.

4 IZBOR ENOT OPAZOVANJA

Enota opazovanja so prebivalci Slovenije, ki živijo v zasebnih gospodinjstvih in so stari najmanj 15 let.

Raziskovanje Turistična potovanja domačega prebivalstva je vzorčno raziskovanje. Osnova za vzorčni okvir je Centralni register prebivalstva (CRP).

Opazovane enote so izbrane osebe, ki sestavljajo vzorec. Vzorec je stratificiran. Stratumi so opredeljeni s starostno skupino (4 skupine), z ravno dosežene izobrazbe (4 skupine) in podatkom ali ima oseba javno objavljeno telefonsko številko. Postopek vzorčenja poteka v vsakem stratumu neodvisno. Število oseb iz posameznega stratuma, izbranih v vzorec, je sorazmerno glede na delež ciljne populacije, zajete v stratum. Število izbranih oseb v stratumu se med posameznimi izvedbami raziskovanja rahlo spreminja, saj se upošteva tudi stopnja anketiranja v stratumu v prejšnjih četrletjih. Podatke pridobimo z anketiranjem po telefonu (za ta namen povežemo osebe iz vzorca s telefonskim imenikom) in s spletnim vprašalnikom.

Vzorec za izvedbo tega raziskovanja v letu 2021 in 2022 je v prvem, drugem in tretjem četrletju sestavljalo 7000 oseb/enot (približno 3.500 enot za telefon ter 3.500 enot za spletno anketiranje). V četrtem četrletju je skupno izbranih 10.000 enot od tega 5.000 za telefon in 5.000 za spletni način zbiranja. Za izvedbo tega raziskovanja v letu 2023 je vzorec v prvem, drugem in tretjem četrletju sestavljalo 7.000 enot (približno 2.000 enot za telefonsko anketiranje ter 5.000 enot za spletno anketiranje). V četrtem četrletju 2023 je bilo skupno izbranih 10.000 enot od tega 2.800 za telefon in 7.200 za spletni način zbiranja.

5 ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV

Podatki se zbirajo četrletno.

Podatke o turističnih potovanjih domačega prebivalstva pridobimo v raziskovanju »Turistična potovanja domačega prebivalstva« (TU-ČAP). Izvaja se četrletno, in sicer vsake tri mesece: januarja, aprila, julija in oktobra. Referenčno obdobje je četrletje pred mesecem anketiranja.

Pred začetkom anketiranja pošljemo izbranim osebam po pošti obvestilno pismo. V pismu za telefonsko anketiranje jih obvestimo, da jih bo v kratkem poklical anketar statističnega urada, in seznanimo z vsebino raziskovanja. V pismu za anketiranje prek spletnega vprašalnika jim pošljemo povezavo do spletnega vprašalnika in jih prosimo, naj vprašalnik izpolnijo do določenega

roka. Če ga ne izpolnijo v 7 dneh, jim pošljemo opomnik, in če ga ne izpolnijo v 14 dneh, jim pošljemo še en opomnik, torej dva opomnika.

Podatke zbiramo s telefonskim, računalniško podprtim anketiranjem (CATI) in prek spletnega vprašalnika (WEB). Na vprašanja odgovarja izbrani posameznik. Če je ta odsoten, lahko namesto njega odgovarja drug član gospodinjstva, vendar v njegovem imenu (v imenu izbrane osebe). Vsa vprašanja (v vprašalniku »Turistična potovanja domačega prebivalstva« – TU-ČAP) se nanašajo samo na izbrano osebo, le vprašanja o porabi sredstev na zasebnih potovanjih se lahko nanašajo na vse udeležence potovanja oz. potovanj.

Podatkov za to raziskovanje ne pridobivamo iz administrativnih virov.

6 DEFINICIJE

Turizem je splet dejavnosti oseb, ki odpotujejo iz svojega običajnega okolja, vendar največ za eno leto (365 dni) brez prekinitve, zaradi preživljanja prostega časa (dopust, počitnice, potovanja), zaradi poslovnih razlogov ali iz drugih razlogov; izjema je potovanje zaradi zaposlitve pri subjektu, ki je rezident obiskanega kraja (to se ne šteje). Upoštevajo se tako potovanja s prenočitvijo kot enodnevni izleti (brez prenočitve). Po dogovoru se ne upoštevajo nekateri neprostoVOLJNI nameni potovanj, npr. bivanje v bolnišnici ali podobni medicinski ustanovi, ki zagotavlja klinično/medicinsko zdravljenje, ki ga določi zdravnik, bivanje v zaporih ipd.

To je osnovna definicija, ki jo je sprejela Svetovna turistična organizacija (WTO) in s tem tudi naša država, ki je članica te organizacije. Definicijo so prevzele tudi članice Evropske unije in je navedena v zakonskih aktih, ki zadevajo statistiko turizma.

Turist je oseba, ki potuje v kraj, ki ni del njenega običajnega okolja, in sicer zaradi preživljanja prostega časa (dopusti, počitnice, potovanja), poslovnih ali drugih razlogov, vendar ti v kraju, ki je cilj potovanja, niso pridobitnega značaja (turist ne prejme plačila, nagrade), in tam vsaj enkrat prenoči, vendar zaporedno največ 365-krat.

Običajno okolje osebe je neposredna okolica njenega doma in kraja dela ali študija ali drugih krajev, ki jih oseba stalno obiskuje. Oseba ima lahko samo eno "običajno" okolje, zato razna počitniška in podobna bivališča niso del običajnega okolja, in zato se tudi večdnevni odhodi tja, zlasti ob koncih tedna, obravnavajo kot turistična potovanja. Le če so taki odhodi redni (npr. vsak konec tedna v opazovanem obdobju), se običajno okolje lahko izjemoma razširi tudi na počitniško bivališče, vendar potem odhodov v tako bivališče ne uvrščamo med turistična potovanja.

Anketirance, sodelujoče v raziskovanju Turistična potovanja domačega prebivalstva, sprašujemo tudi o rednih, vsakotedenskih odhodih v isti kraj. Ta potovanja upoštevamo v prikazu skupnega števila potovanj, vendar le, če anketiranec v referenčnem obdobju ni odšel v ta kraj več kot 10-krat, torej ne vsak konec tedna.

Turistična potovanja so vsi odhodi od doma z najmanj eno prenočitvijo in z največ 365 zaporednimi prenočitvami, in to iz prej navedenih razlogov. Vsako potovanje zajema pot in bivanje. Lahko ima več postankov, a glavni cilj je samo eden. Tudi glavni razlog je lahko samo eden, in to je tisti, brez katerega tega potovanja ne bi bilo. Glede na glavni razlog, tj. razlog, ki je spodbudil odločitev za potovanje, delimo turistična potovanja na:

- poslovna potovanja,
- zasebna potovanja.

Poslovna potovanja so tista, katerih glavni razlog za odhod na potovanje je poklicne ali študijske narave, npr. kongresi, seminarji, poslovna srečanja, poklicna športna udeležba.

Zasebna potovanja so tista, katerih glavni razlogi za odhod na potovanje so:

- preživljanje prostega časa (počitnice, dopust, potovanje),
- obisk sorodnikov in prijateljev (pogrebi, poroke in drugi tovrstni razlogi),
- drugi razlogi (neznani).

Anketirancem, udeležencem zasebnih potovanj, katerih glavni namen je bilo preživljanja prostega časa, so bile pri navedbi aktivnosti med potovanjem ponujeni naslednji odgovori:

- sprostitev, počitek, zabava;
- rekreativne dejavnosti;
- ogled naravnih in kulturnih znamenitosti,;
- ogled kulturnih, zabavnih in športnih prireditev;
- sodelovanje na kulturnih, zabavnih in športnih prireditvah (nepoklicno);
- nakupovanje;
- izobraževanje;
- skrb za zdravje, bivanje v zdravilišču;
- romanje in religiozne dejavnosti;

Potovanja, ki se **ne uvrščajo** med turistična potovanja:

- tedenske migracije ali odhodi na delo ali šolanje,
- sezonsko delo,
- bivanja v bolnišnicah,
- odhodi v zapor,
- begunstvo in iskanje azila,
- enodnevni izleti brez prenočitve.

Enodnevni izlet je odhod rezidenta iz običajnega okolja (kraja običajnega prebivališča) v drugo okolje zaradi preživljanja prostega časa, poslovnih ali drugih razlogov, vendar brez prenočevanja.

Referenčno obdobje je četrtletje pred mesecem anketiranja; to pomeni, da se je potovanje moralo končati v tem obdobju, začelo pa se je lahko največ eno leto pred tem.

1. četrtoletje: datum vrnitve s potovanja: od 1. 1. do 31. 3.
2. četrtoletje: datum vrnitve s potovanja: od 1. 4. do 30. 6.
3. četrtoletje: datum vrnitve s potovanja: od 1. 7. do 30. 9.
4. četrtoletje: datum vrnitve s potovanja: od 1. 10. do 31. 12.

Trajanje potovanja se meri v številu prenočitev. Po številu prenočitev se potovanja delijo na krajša in daljša. Krajša potovanja so tista, med katerimi je turist prenočil najmanj enkrat in največ trikrat, daljša pa tista, med katerimi je prenočil najmanj štirikrat.

Povprečni izdatki (oz. povprečna poraba) na turističnih potovanjih zajemajo potne stroške, nastanitvene stroške, stroške za hrano, pijačo, vstopnine ipd.

Mesečni neto dohodek na člana gospodinjstva se izračuna iz skupnega mesečnega neto dohodka gospodinjstva: plač, pokojnin, dohodkov iz dejavnosti, lastnine, kmetijstva, nadomestil za brezposelnost, štipendij, otroških dodatkov ipd.

Letni podatki o osebah in njihovi udeleženiosti oseb na turističnih potovanjih so se do leta 2011 (vključno) nanašali na vsa poslovna potovanja, od zasebnih pa le na daljša zasebna potovanja, medtem ko so se podatki o turističnih potovanjih nanašali na vsa zasebna in vsa poslovna potovanja. Od leta 2012 naprej pa se oboji podatki (o udeleženiosti in o potovanjih) nanašajo na vsa poslovna in na vsa zasebna potovanja.

7 POJASNILA

7.1 KLASIFIKACIJE

Podatkov ne objavljamo po nobeni klasifikaciji.

7.2 OBDELAVA PODATKOV

UREJANJE PODATKOV

Podatke smo uredili s kombinacijo sistematskih popravkov, individualnih popravkov in postopkov vstavljanja podatkov. Pri vstavljanju podatkov smo uporabili metodo logičnega vstavljanja, metodo povprečne vrednosti in metodo notranjega darovalca.

Več o urejanju podatkov lahko preberete v splošnem metodološkem pojasnilu [Statistično urejanje podatkov](#).

UTEŽEVANJE

Z uteževanjem izboljšujemo reprezentativnost podatkov, zbranih v raziskovanju. S tem postopkom dosežemo, da so dobljeni (uteženi) podatki kar najbolj nepristranska ocena opazovane populacije v določeni časovni točki. Postopek uteževanja se določi glede na vzorčni načrt, neodgovor enote (tj. glede na manjkajoče število odgovorov poročevalske enote) ter glede na razpoložljive pomožne populacijske spremenljivke, ki jih uporabimo za kalibracijo. Končna utež enote je tako produkt uteži zaradi verjetnosti izbire enot, uteži zaradi neodgovora ter kalibracijskega faktorja. Zbrani podatki so uteženi na strukturo in število prebivalcev, starih 15 let ali več, ki živijo v zasebnih gospodinjstvih.

DESEZONIRANJE

Postopki desezoniranja niso smiselni.

7.3 INDEKSI

Indeksov ne objavljamo.

7.4 NATANČNOST

V statističnih raziskovanjih prihaja do različnih vrst napak, ki vplivajo na zanesljivost in točnost statistične ocene (npr. do vzorčnih napak, napak zaradi neodgovora, do merskih napak). Napake, ki jih lahko pripišemo slučajnim vplivom, določajo natančnost in posledično zanesljivost statistične ocene. Natančnost statistične ocene ocenimo z izračunom standardne napake (SE). Uporabnike statističnih podatkov opozorimo na manjšo zanesljivost ocene tako, da takšno oceno opremimo s posebno opozorilno oznako.

1. V tabelah, kjer so ocenjene populacijske vsote (zveznih) spremenljivk, ocenjena povprečja (zveznih) spremenljivk ali ocenjena razmerja populacijskih vsot (zveznih), so omejitve pri objavi določene glede na relativno standardno napako oziroma koeficient variacije (CV). V takih primerih velja:

Če je koeficient variacije (CV)

- 10 % ali manj ($CV \leq 10 \%$), je ocena dovolj zanesljiva, zato se objavi brez omejitve;
- od 10 % do vključno 30 % ($10 \% < CV \leq 30 \%$), je ocena manj zanesljiva, zato se označi s črko M;
- večji od 30 % ($CV > 30 \%$), je ocena premalo zanesljiva za objavo, zato jo nadomestimo s črko N.

2. V tabelah, kjer so ocene števila enot z določeno lastnostjo ali ocenjeni deleži enot z določeno lastnostjo izraženi z vrednostmi med 0 in 1, so omejitve pri objavi določene glede na standardne napake (SE) ocen deležev. V takih primerih velja:

Če je standardna napaka (SE) ocene deleža

- 0,05 ali manj ($SE \leq 0,05$), je ocena dovolj zanesljiva, zato se objavi brez omejitve;
- od 0,05 do vključno 0,15 ($0,05 < SE \leq 0,15$), je ocena manj zanesljiva, zato se označi s črko M;
- večja od 0,15 ($SE > 0,15$), je ocena za objavo premalo zanesljiva, zato jo nadomestimo s črko N.

Več o natančnosti statističnih ocen lahko preberete v splošnem metodološkem pojasnilu [Natančnost statističnih ocen](#).

7.5 DRUGA POJASNILA

Uporabnik ocen (podatkov) iz ankete naj bi pri uporabi podatkov upošteval, da so ocene, objavljene brez omejitev, dovolj zanesljive, tiste s črko M pa manj in jih je zato treba uporabljati previdno.

Seštevki se zaradi zaokroževanja včasih ne ujemajo.

8 OBJAVLJANJE PODATKOV

- Podatkovna baza SiStat: [Turizem](#) - Potovanja prebivalcev Slovenije;

Podatke objavljamo v obliki absolutnih vrednosti, strukturnih deležev in povprečij. Četrtni podatki se prikazujejo samo na ravni države, določeni letni podatki o zasebnih potovanjih pa tudi na ravni statističnih regij in (izbranih) občin.

- Prva objava (Turizem, Potovanja prebivalcev Slovenije): »Turistična potovanja domačega prebivalstva, Slovenija, četrtno«.
- Prva objava (Turizem, Potovanja prebivalcev Slovenije): »Turistična potovanja domačega prebivalstva, Slovenija, letno«.
- [Statøpis](#)
- Eurostat, statistični urad Evropske unije
- Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD)
- Svetovna turistična organizacija (UNWTO)

9 REVIDIRANJE PODATKOV

9.1 OBJAVLJANJE ZAČASNIH IN KONČNIH PODATKOV

Začasnih podatkov ne izkazujemo. Objavimo le končne podatke.

9.2 DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA ČASOVNO PRIMERLJIVOST

S 1. četrtnjem 2021 so se podatki začeli zbirati po prenovljenem postopku, in sicer s telefonskim in spletnim anketiranjem. Rezultati od 1. četrtnja 2021 dalje tako niso primerljivi z rezultati iz prejšnjih obdobj, saj je s tem prišlo do preloma v časovni vrsti.

10 DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA

Metodološka gradiva na spletni strani SURS so dostopna na <https://www.stat.si/statweb/Methods/QuestionnairesMethodologicalExplanationsQualityReports>.

- Vprašalnik:
  - Anketa o turističnih potovanjih domačega prebivalstva (TU-ČAP)

področje: Turizem, podpodročje: Potovanja prebivalcev Slovenije

- Poročilo o kakovosti za raziskovanje:
  - Turistična potovanja domačega prebivalstva (TU-ČAP)

področje: Turizem, podpodročje: Potovanja prebivalcev Slovenije